

Romano hangos

ROMSKÝ HLAS • ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE • ROČNÍK 26 • ČÍSLO 4 • VYŠLO 16. KVĚTNA 2024

CENA 24 Kč

Komentář
Veroniky Kačové:
Mezinárodní den Romů
v Novém Jičíně

strana 3

Rozhovor:
Nejlepší cukráři jsou
muži, dokazuje Nikolas
Petík

strana 4, 5

Mária Hušová:
Quo vadis, Slovensko?

strana 6 a 7

ZPRÁVY

Romové, památník a omluva za zapomenutou historii

LETY U PÍSKU – Vybudování památníku holocaustu Romů a Sintiů v Letech u Písku umožnila po dlouhých letech diskusí změna ve smýšlení společnosti i postoj vlády sociálnědemokratického premiéra Bohuslava Sobotky. V rozhovoru pro ČTK to řekla Jana Horváthová, ředitelka Muzea romské kultury v Brně, jehož pobočkou nový památník je. Veřejnosti se otevřel v neděli 12. května.

ČESKÁ REPUBLIKA – Na extremistické scéně v Česku i nadále dominuje takzvané antisystémové hnutí, jehož představitelé nevěří demokratickému systému, často vyjadřují obdiv k režimu v Rusku a nerespektují stát a jeho instituce. Zcela zastínilo tradiční extremistické a xenofobně populistické subjekty. Vyplývá to ze zprávy ministerstva vnitra o extremismu za rok 2023, kterou v úterý schválila vláda. Scénu ovlivnily i neshody mezi

Pokračování na str. 2

Dříve, než začnu s popisem události, dovoluji si uvést, že se chystám popsat situace, které považuji za důležité a které vnímám svým pohledem. Tyto události jsou po-

dle mého názoru klíčové, neboť narušují a vnášejí do celého příběhu chaos, potupu a pochybnosti, což poskytuje možnost většinové společnosti manipulovat s informace-

mi a šířit nenávisť a diskriminaci vůči Romům.

Zároveň chci zdůraznit význam historických faktů, které jsou často opomíjeny. Začnu popisem památ-

níku romského holocaustu v Letech u Písku, který považuji za významný symbol a důstojné místo pro při-

Pokračování na str. 2

Dokud budeme házet Romy do jednoho pytle, žádná strategie nepomůže

DOMÁCI

Starostka brněnských Černovic Petra Quittová nerezignovala kvůli protiromským výrokům. Zastal se jí člen romské rodiny, o které mluvila

Rasismus, předsudky a následná diskriminace i kolektivní vina či házení všech Romů do jednoho pytle. Realita, které Romové čelí neustále a negativně zasahuje do jejich každodenního života. Není výjimkou, že jsou označováni i za nežádoucí. Se stereotypním vnímáním či demonizací romské komunity a jednotlivce se Romové nesetkávají pouze ze strany většinového obyvatelstva, ale i ze strany některých veřejných činitelů. To je pak neúspěch jakýchkoli snah diskriminaci a rasistické chování eliminovat zaručený.

Dokud si to společnost neuvědomí, nepohneme se z místa ani další století.

Rozhořčení předních romských organizací a zástupců vyvolala naposledy medializovaná kauza ze strany poslankyně hnutí STAN a starostky brněnských Černovic,

Petry Quittové. Její vyjádření mimo jiné považují za paušalizování a diskriminaci romského etnika. Starostka se o nově přistěhované, údajně problémové rodině, vyjádřila s despektem, přičemž se otevřeně mluvilo o tom, že je to rodina romská. A právě tímto důrazem na národnost rodiny spustila lavinu kritiky na svou adresu. Romská rada v Brně ji vyzvala, aby se omluvila a odstoupila ze všech politických funkcí. K omluvě starostku vyzvali i členové Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a organizace RomaNet.

Quittová se za své výroky prostřednictvím serveru Romea.cz částečně omluvila s tím, že šlo o nešťastně volená slova. Její vyjádření podle ní neměla být zaměřena na komunitu Romů jako celek. Došlo údajně k nedorozumění. Quittová

reagovala na konkrétní dotaz opoziční poslankyně, která se ptala, kde nyní přistěhovaná romská rodina žije. Jak uvedla, rozhodně není typem člověka, který by se stranil jakékoliv minority v naší republice. Podle jejích slov se nemůže hovořit ani o žádných předsudcích vůči romské komunitě z její strany.

Zdůrazňovat, že problémová rodina je romského původu, je totéž jako zdůrazňovat, že problém s rodinou je právě proto, že je romská. Kvůli takovým postojům společnost přenáší negativní zkušenosti z jednotlivců na celé romské etnikum.

Tato „nešťastná“ vyjádření ze strany veřejných činitelů posloucháme i přes závazek vlády ČR k implementaci Strategie rovnosti, začlenění a participace Romů, jejímž cílem

Pokračování na str. 7

ZPRÁVY

Dokončení ze str. 1 některými členy romské a ukrajinské komunity nebo reakce na teroristický útok palestinského hnutí Hamás v Izraeli z loňského podzimu.

ČESKÁ REPUBLIKA – V 31 českých a moravských městech v pondělí odpoledne zazněla jména obětí holocaustu. Veřejné čtení jmen, které začalo shodně ve 14:00, je součástí letošního dne vzpomínky na oběti holocaustu Jom ha-šoa. Akci od roku 2006 organizuje paměťová instituce Institut Terezínské iniciativy (ITI).

Oslavy Mezinárodního dne Romů 2024

Žákyně naší školy se zúčastnily a vzorně reprezentovaly na oslavách Mezinárodního dne Romů v Novém Jičíně. Oslavy Mezinárodního dne Romů, který připadá na 8. duben, se v Novém Jičíně konají pravidelně pod organizačním vedením p. Veroniky Kačové, která úzce spolupracuje i s naší školou. Tuto spolupráci využila i při organizování letošního MDR a oslovila naši školu ke spoluúčasti a zajištění programu na této akci, která se konala ve venkovních prostorech Městské knihovny Nový Jičín dne 26. dubna 2024.

Den Romů byl zahájen představením romské vlajky v tanečním podání Barbory Horváthové s hudebním doprovodem a slovem Veroniky Kačové. Následovalo taneční vystoupení souboru „JILORO“ z naší školy pod vedením p. Evy Demové, která s žákyněmi dlouhodobě pracuje v tanečním kroužku. Děvčata zatančila tradiční romské tance, které se moc líbily všem přítomným. Pak vystoupila s prezentací svých romských obrazů Nina Dudy Koťová. Žákyně naší školy společně s Veronikou Kačovou a souborem Gilaven amenca poté nadchly i v pěveckém vystoupení, kdy zazpívaly tradiční i moderní romské písně. Součástí oslav byla i prodejní výstavka romských rukodělných výrobků, ochutnávky romských jídel, volná zábava i tanec při zpěvu p. Veroniky Kačové se svou doprovodnou skupinou a hudebníkem Adánem Sánchezem. Návštěvníci mohli zhlédnout i výstavu výšivek s romskou tematikou „ŽIVOT JAKO VYŠITÝ“ romské umělkyně Markéty Sestákové v prostorech Městské knihovny Nový Jičín.

Paní ředitelka Geryková, která byla na akci také přítomna, měla radost ze svých žáků, z úspěšných romských asistentů pedagoga i z toho, že naše škola si romský jazyk, kulturu a tradice významně připomíná a zapojuje se do mnoha soutěží a aktivit v této oblasti.

Oslavy MDR se moc povedly. Děkujeme p. Evě Demové a Maruše Krhovjáčkové, které žákyně na akci doprovázely a pomáhaly i při samotné přípravě akce. Paní Veronice Kačové děkujeme za dlouhodobé udržování tradice oslav Mezinárodního dne Romů, které vždy zvládne skvěle s bohatým a zajímavým programem, který si všichni moc užívají. Těšíme se příští rok zase na viděnou.

Vlasta Geryková
ředitelka ZŠ Floriána Bayera v Kopřivnici

OMLUVA

Vážení čtenáři Romano hangos, rádi bychom vás upozornili na chybu, která se stala v rámci použití fotografie v rozhovoru RH č. 18–19/prosinec 2023, a v to v rozhovoru s vedoucí oddělení výkonu trestu Hanou Prokopovou.

Fotografie, která je v rozhovoru použita, se nevztahuje k věznicí, ale jedná se o fotografii ZŠ Kutná Hora, Kamenná stezka 40. Rozhovor o škole s paní ředitelkou Andreou Melechovou Ruthovou vyšel v RH č.17/ listopad 2023.

Paní ředitelce se tímto omlouváme, že fotka byla nedopatřením použita k jinému rozhovoru. Děkujeme za pochopení. Palíkeras.

O Roma vakeren
pořad ČR určený pro Romy.
www.romove.cz

G. Horváth: Romové, památník a omluva za zapomenutou historii

Dokončení ze str. 1

pomínku historie, pro pozůstalé a oběti.

V Letech u Písku jsme svědky významného posunu, kdy na místě bývalého prasečáku vznikl památník romského holocaustu. Je to událost významná nejen pro Romy, ale i pro Českou republiku. Tento památník není pouze fyzickým symbolem, ale i místem důstojného uctění zřůdné historie. Dlouho však byla tato část historie zamlčována. Starší Romové ani mladší generace o této historii nevěděli a děti ve školách nebyly poučovány o romském holocaustu, což byla důležitá součást druhé světové války. Historici mlčeli, politici zkruslovali skutečnosti, čímž podporovali rasismus a získávali politickou podporu.

Je na čase, aby politici, například Tomio Okamura, bývalý prezident Miloš Zeman, ombudsman Stanislav Křeček a další, přijali odpovědnost za tuto historickou zapomnělost. Jejich mlčení a bagatelizování utrpení Romů je nepřijatelné. Měli by se veřejně omluvit za své chyby a za to, jak diskriminovali a diskriminují romskou komunitu. Romové si zaslouží uznání a respekt, nikoli ignoraci a ponižování. Je nutné ukončit zamlčování historie romského holocaustu a začít ji ctít a poučit se z ní. Tato část historie nás všechny ovlivňovala a její zapomenutí je ztrátou pro celou společnost.

Měli bychom se poučit z minulosti a zajistit, aby se podobné hrůzy již nikdy neopakovaly. To vyžaduje nejen uznání minulých chyb a nespravedlností, ale také aktivní snahu o budování tolerantnější a spravedlivější společnosti. Ta by měla sloužit budoucnosti všech jejích členů, bez ohledu na jejich etnický původ či jiné rozdíly.

Památník, kontroverze a osobní zájmy

V obci Lety u Písku, kde kdysi stával koncentrační tábor pro Romy, se

rozhořel vášnivý spor ohledně podoby a účelu nově vybudovaného památníku. Tento konflikt není pouze otázkou architektonického designu, ale vyvolává širší diskusi o zachování památky obětí, respektu a významu této historické události.

Po dlouhých letech úsilí se Romové a jejich příznivci dočkali, že místo původního prasečáku vznikl památník, který má připomínat hrůzy, které Romové zažili během holocaustu. Avšak od samého počátku se kolem tohoto místa objevily kontroverze. Jednou z nich je podoba kruhového betonového chodníku, který obklopuje areál památníku. Někteří lidé, včetně potomků přeživších, vyjádřili obavy, že návštěvníci by mohli pošlapávat jména napsaná na paprscích umístěných na chodníku.

Ředitelka Muzea romské kultury Jana Horváthová, která se zapojila do diskuze kolem památníku, tvrdí, že podoba chodníku byla pečlivě vybrána prostřednictvím mezinárodní krajinařsko-architektonické soutěže, ve které byli zahrnuti i představitelé potomků přeživších. Jana Horváthová argumentuje, že takový výběr posiluje legitimitu památníku a jeho důležitost pro celou společnost.

Nicméně, někteří kritici tvrdí, že v této diskusi Jana Kokyová (potomek trýzněných Romů) spíše sleduje svůj osobní prospěch a zviditelnění, a může být vnímána tak, že se snaží získat pozornost a společenskou prestiž. To vyvolává otázku, zda jsou aktivity Kokyové skutečně v souladu s cíli udržení důstojnosti památky obětí.

Celý spor ukazuje, že boj o památník romského holocaustu není pouze otázkou architektonického designu, ale i boj o zachování paměti a respektu k historické události. Je nezbytné, aby Romové – účastníci této diskuze, zachovávali objektivitu a zdůrazňovali význam památníku pro celou společnost, a nejen pro jednotlivce či skupiny s osobními zájmy.

Romea.cz a její poslání

Romea.cz, významný zpravodajský portál zaměřený na romskou problematiku, sehrála v této kauze klíčovou roli. Její zpravodajství přineslo veřejnosti informace nejen o otevření památníku, ale také o průběhu sporu kolem památníku romského holocaustu a umožnilo různým hlasům vyjádřit své stanovisko.

Nicméně, zpravodajská platforma jako Romea.cz má také schopnost ovlivňovat veřejné mínění a formovat názory. V této konkrétní situaci se zdá, že Romea.cz hrála spíše pasivní roli a nechala různé strany v diskusi vyjádřit své postoje. To je v souladu s principy objektivitu a vyváženého zpravodajství. Je však důležité si uvědomit, že Romea.cz jako mediální platforma nese zodpovědnost za to, jaké informace a postavy představuje veřejnosti. Pokud některým osobám uděluje příliš velký prostor a pozornost na úkor ostatních osobností, může to negativně ovlivnit celkovou objektivitu a vyváženost informací prezentovaných veřejnosti.

Celkově lze tedy říci, že Romea.cz sehrála v této kauze důležitou roli veřejného informování, avšak nedostatečně dodržovala principy objektivitu a vyváženosti. Je třeba, aby Romea.cz, která převážně pracuje s Romy, směřovala k vytvoření tolerantního a respektujícího prostředí, které chrání před urážkami a šířením nenávisti.

Řešení tohoto problému by mohlo být dosaženo tím, že se posílí standardy, které určují, jak redakce fungují, že se faktům bude věnovat nezávislá kontrola a že novináři budou lépe rozumět etickým pravidlům, která by měli dodržovat. Takové kroky by mohly podpořit objektivitu a vyvážené informování o citlivých tématech.

Gejza Horváth
foto: MRK, Gabriela Eliáš

O Roma, o leperibnaskro than, he amari melard'i historija

Kim chudava te irinel dureder, ta kamav te phenel pal ajse situaciji, so len dikhav sar moneki bare, the sar pr'oda dikhav me mire jakhenca. Hin oda baro problemos, savo amenge kerel bari ladž, marel tele o čačipen, he aleha del la majorita šancija te manipulinel le informacijenca, he te rozlidžal e choli he diskriminacija proci o Roma.

Ale kamav tiž te phenel, hoj vare-savi romaňi historija hin pobisterđi, abo pes pre late bisterel narokom. Peršones irinav pal o romano holokaust andro Lety u Pisku, ada than perdal mande hin moneki angluno, hin oda pativalo than, so leperel e historija le dženenge, so dživen, he le manušenge, so len murdarde.

Andro Lety u Pisku šaj dikhas, so pes nevo kerdas pro than, kaj likerenas le balen. Odoj pes vibudinčas leperibnaskro than perdal o romano holokaust. Hin oda vareso nevo na ča perdal o Roma, ale he perdal o Čechiko. Ada than nane ča čačikano simbolis, ale hin oda he than, kaj pes pativaha sikhavel pre moneki bibacht he džungali historija. Pal aja historija pes but berš navakerelas. O phure Roma aňi e terňi generacija pal aja historija nadžanenas u o čhavore andro školi pal o romano holokaust nasikhlonas, chos oda has moneki čačikaňi situacija, savi pes ačhiľas andro djuťo lumakero mariben. O historika čitenas, o politika vakerenas, sar kamenas u jon he aleha vazdenas upre o rasizmus. U mek o gore len ašarenas, he vazdenas upre lengri politicko karijera.

Imar avilas o idejos, hoj o politika, sar o Tomio Okamura, o prezidentos o Miloš Zeman, he o ombudsmanos o Stanislav Křeček, he aver džene, kaj te prelen doš vaš aja pobisterđi historija. Jon čiten, naphenen nič, he garuven andre e historija, sar o Roma cerpinenas. Ada imar dureder avka našfi avel. Kamenas bi pes angle savore nipi te odmangel vaš oda, sar čhingernas le Romenge andre pativ, he sar diskrimininenas savori romaňi komunita. O Roma peske zasogalinen, hoj len te udžanen, hoj len te den pativ u na ča len te ignorinel, he te čhivkerel len tele. Imar musaj te preačhel le chochavibnaha pal amari romaňi historija pal o romano holokaust, he kampol laha te čujinel, he te sikhľol ala historijatar. Ada histo-

rijakro koter amen savoren talinelas u lakro bisteripen hin našaviben perdal savori spoľočnošťa.

Kamahas bi la čirlatuňa ideatar te sikhľol u te zachudel, hoj pes ajso džungali pen imar šoha te navisarel pale. Ada peske mangel na ča udžanľipen vaš e čirlatuňi doš, ale hoj tiž te budinas avri feder he pativaleder spoľočnošťa. Joj bi kamelas te sogalinel savore dženenge, he le idejoske, so mek ča avela, he nakamelas bi te dikhel pr'oda, ko hin parno abo kalo, ko kaj patrinel, he kas hin savo rat.

O pamjatnikos, e kontroverzija, he kas hin olestar chasna

Andro gav Lety u Pisku, kaj varekana has o koncentračno taboris perdal o Roma, pes pro meriben rozľabilas halasišagos pal oda, sar dičhola avri, he sar sogalino o nevo pamjatnikos. Ada konfliktoš nane ča pal o architektonicko dizajnos, ale vičinel avri buchleder diskuzija, sar te dolikerel aja pamjatka, kaj manuša našade peskro dživipen, rešpektos the viznamos pal ala historicka ačhibena.

Pal o but berš pes o Roma doužarde, hoj pro than, kaj likerenas le balen, adadives hin pamjatnikos, savo leperel daravipen, so o Roma predžidile paš o holokaust. Imar anglunestar avle pašal ada than halasibena. O problemos hin andr'oda, sar dičhol avri o kulato betoňiko dromoro, so hin kerdo pro leperibnaskro than. Varesave nipi he nekpašeder fajti pal o džene, so napredžidile o koncentrakos, vakeren pal oda, hoj o nipi šaj uštaren pro nava, so hin avri irimen pro dromoro.

E rjaditeľka andal o romano muzeum e Jana Horvathová pes thoda andre diskuzija pal o pamjatnikos, he phenel, hoj pal le dromoreskri parsuna has bare diskuziji angl'oda, hoj lačhes te pasinel andre priroda. Paš ala diskuziji has he o adadiveskre fajti pal o džene, so has andro koncentrakos. E Jana Horvathová phenel, hoj ajso konkretno avrikidľipen del bareder zor le pamjatnikos andre calo spoľočnošťa.

Ale varesave kritika phenen, hoj andre aja diskuzija e Jana Kokyová (joj hiňi fajta ole Romenge, so has andro koncentrakos) kerel baro bibachtalipen, hoj kamel te sikhavel, ko joj hiňi, he kamel, hoj la te dičhol so nekbuter. Ada vičinel avri

phučiben, sar šaj o manuša pr'oda dikhen, či lakro emberšikos namosarela o hiros pal o romano koncentrakos.

Aja halasišagos sikhavel oda, hoj kada diskuzija nane ča pal o romano holokaust u leskro architektonicko dizajnos. Ale hin oda he halasišagos, sar te ulikerel pativales o leperiben pre aja historija. Avka oda natromal dureder te el, o džene, so pes andre aja diskuzija vesekedinen, mušinen te dikhel pre savoro, hoj te sikhaven, savo viznamos hin la pamjatka perdal savori spoľočnošťa u na ča perdal vajkeci džene, abo hoj ča jekhe dženes te avel olestar chasna.

E Romea, he lakri idea

E Romea.cz hin moneki lacho romano medijum, joj peskra buľaha anel avri nekbuter informaciji pal o Roma. E Romea andre adi kauza, pal savi irinav, terđila pro nalacho than, aleha namišto kerel. E Romea anda avri na ča o informaciji pal o phundrado pamjatnikos, ale tiž diňas šancija makarkas te vakerel, he sikhada, save dumi maren o džene jekh pre avreste.

E Romea tiž birinel oleha, hoj šaj le manušenge sikhavel e lachi abo e bichachtali sera. Andre situacija, pal savi irinav, domukhľas makarkas te phenel, so kamel. Mušinav te phenel, hoj nane oda bibacht, sikhada, hoj hiňi objektivno. Ale tiž mušinav te phenel, hoj e Romea hiňi došali he vaš oda, save informaciji mukhel avri, he kas sikhavel. Te vakeras del bareder than, sar nakampol, u avre dženen nadel nisavi šancija, ta aleha šaj mosarel o lache informaciji, so imar diňas avri.

Šaj phenav, hoj e Romea andre adi kauza sikhavelas peskri lachi sera, ale paš ada mosardas lache principi, so paš o novinara andre žurnalistika egzistinen. E Romea kerel nekbuter buťi le Romenca, vaš oda bi lake kampolas, hoj te kerel lacho tolerantno than, kaj niňo niňkas natasavela he nachala choli jekh pre aver. Ada problemos šaj thovel pro than, te bi e redakcija zmeňinlas peskri etika, aleha bi šigitinlas na ča peske, ale he le redaktoreng. E redakcija bi korkori šigitinlas peske, he delas bi avri objektivna he pativaleder informaciji.

Gejza Horváth
foto: MRK, Gabriela Eliáš

KOMENTÁŘ

Mezinárodní den Romů v Novém Jičíně

VERONIKA KAČOVÁ

„Já seděla a představovala jsem si, jak ze mě bude někdo. Jak budu všechno vědět. Myslela jsem si, že mi to vědění samo vejde do hlavy. Stačí, že budu sedět ve škole. Pak mi padl pohled na mé bosé nohy a špinavé a plandavé šatečky. Pokleslo mi srdce. Copak z cikánské holky může něco být? Zavřela jsem oči. Uviděla jsem se oblečenou v růžových atlasových šatech vyšívajících zlatými rúžemi – a už jsem zase věřila, že ze mě bude moudrá žena, která osvobodí Romy...“

Citát od Tery Fabiánové z knihy Sar me phiravas andre škola. Tímhle citátem a scénickým tancem s romskou vlajkou, kterého se ujala tanečnice Barča Horváthová, se zahajoval devátý ročník Mezinárodního dne Romů v Novém Jičíně, který se konal v pátek 26. dubna od 16 hodin v areálu zahrady v Městské knihovně Nový Jičín. Motto letošního ročníku bylo „Budoucnost romské kultury“ neboli Romaisance. Na úvod se slova ujala ředitelka Městské knihovny, paní Renáta Domoráková a místostarosta Nového Jičína Ondřej Syrovátka.

V hlavním programu vystoupil taneční soubor Jiloro neboli Srdičko ze Základní školy Floriána Bayera v Kopřivnici. Taneční soubor vede lektorka romského tance Eva Demová, která ve škole pracuje i jako asistent pedagoga. Dívky zatančily dva temperamentní romské tance a sklídily zasloužený potlesk. Jejich červeno-zlaté kostýmy ve slunečném počasí krásně zářily.

Umělkyně Nina Dudy Koťová, která k nám přijela z Ostravy, návštěvníky seznámila se svými obrazy s tématem Romství. První obraz s názvem Cesta zobrazoval vůz, který jede do neznáma. Symbolizuje cestu, kterou jsme podstoupili a stále podstupujeme. Na druhém obraze s názvem Matka je vyobrazená těhotná žena, která má v sobě plod „romství“, které je zobrazeno kolem odvozu, které figuruje i na romské vlajce. Tento plod symbolizuje rodinu a společenství. Celá estetika vychází z romské vlajky a jejích tematických barev a prvků. Nina Dudy Koťová se malbě věnuje už od pěti let, ale nikdy netušila, že se dostane tak daleko a bude mít malou výstavu. Jako malou ji bavilo malovat postavy a následně se začala věnovat malování ženské krásy. Hlavně ji ale baví psaní zamotaných příběhů, do kterých se může ponořit. Jeden velký příběh už má rozepsaný v knize, kterou plánuje vydat. Momentálně studuje na Univerzitě Palackého divadlo, které ji pohltilo a kterému se chce dál věnovat a propůjčovat mu své nápady.

Pěvecký dětský sbor Gilaven amena/Zpívejte s námi zazpíval v doprovodu talentované mladé kytaristky Ilonky Kačové čtyři romské písně. Programu se také zúčastnil temperamentní kytarista a zpěvák Adan Sanchez, který společně s Veronikou Kačovou zazpíval blok písní ve stylu gypsy, latino a flamenco. Vystoupení svým originálním tancem doprovázela tanečnice Irini. Adan Sanchez se narodil ve Španělsku v rodině, jejíž tradice je kytara. V současné době působí jako pedagog a věnuje se vlastní hudební tvorbě. Jako překvapení celého odpoledne vystoupil s jednou rumunskou písní místostarosta Nového Jičína Ondřej Syrovátka. Závěr večera patřil kaple z Mikulova Romens Trio & Kluci přijeli zahrát v menší sestavě. Zahráli písně ve stylu etno, latino a tradiční romské.

Během celého odpoledne byla k dispozici kreativní dílna pro děti. Vyrobit jste si mohli magnetky s romskými motivy nebo růže z krepového papíru, a to pod vedením Elišky a Vivien. Ve stánku s ukázkou výrobků si návštěvníci mohli zakoupit ručně vyráběné výrobky a doplňky s romskou tematikou.

V prostorách knihovny byla k vidění výstava výšivek umělkyně Markéty Šestákové zapůjčená z Muzea romské kultury v Brně. Také jste mohli ochutnat studenou romskou kuchyni nebo zhlédnout fotografie z předšlých ročníků Mezinárodního dne Romů. K dispozici byla pro návštěvníky romská periodika, jako je multikulturní časopis Kereka, brněnské noviny Romano hangos a časopis Kamarádi.

Hlavní a doprovodný program se konal ve spolupráci s Městským kulturním střediskem Nový Jičín, p. o.

Na 9. ročník Mezinárodního dne Romů se sešli jak místní Romové, tak i majoritní společnost. Jsem za to nesmírně vděčná, že nás navštívili a mohli si tuto akci spolu s námi příjemně užít. Celá akce proběhla venku za krásného počasí, k večeru se už trochu ochladilo, ale vše dobře dopadlo. Už se těším na další, desátý ročník.

Závěrem bych chtěla poděkovat všem účinkujícím, týmu, a to Elišce, Vivien, Míše, mamce, Lence, paní ředitelce Domorákové, Nině, bez kterých bych to nezvládla. Holky udělaly kus práce a moc jim za to děkuji!

www.romea.cz

Nejlepší cukráři jsou muži, dokazuje Nikolas Petík

Nikolas Petík je cukrář, kuchař a číšník z Pardubic. V rozhoru s ním se dočtete o jeho dalších aktivitách, jako je tanec. Má své sny, kterým hluboce věří. Ve všem, co dělá, ho podporuje jeho nejbližší rodina. Veškerou svou práci a koničky dělá vždy naplno. 21. dubna uspořádal v kongresovém sále Palác Pardubice pod názvem „Mít svůj sen“ setkání romských osobností a studentů.

Ahoj Nikolasi, mohl by ses nám v krátkosti představit?

Dobrý den, jmenuji se Nikolas Petík. 3. dubna jsem oslavil své třicetiny, bydlím v Pardubicích, kde třetím rokem pracuji v kavárně Panorama. Pracuji jako číšník a barman.

Jaké máš vzdělání a jaký jsi byl student? Vzpomeň si na školní léta?

Vyučil jsem se na odborném učilišti v Chroustovicích, kde jsem strávil krásných 6 let, a to v oboru cukrář a kuchař. Ve škole jsem si vedl moc dobře, obhajoval jsem soutěže, veškeré výstavy či dny otevřených dveří, slavnostní večery, večírky, plesy a jiná setkání. V současné době studuji ještě sociální právo. Vzpomínky na školní léta jsou krásné, jako malé dítě jsem měl aktovku větší než já. Když jsem nastupoval do první třídy, měl jsem obavy, jestli budu mít kamarády, a já jich měl hodně. Byla tam velmi milá paní učitelka, kterou jsem měl rád. Moje školní dětství bylo krásné a nikdy bych ho nevyměnil.

Setkal ses během svého studia s rasismem nebo diskriminací, jak jsi to tehdy řešil?

S rasismem jsem neměl tu čest a možnost poznat, jaký to je, nikdy jsem se s tím jako romské dítě, žák na základní škole nebo na střední, nesetkal. Prý jsem nikdy nepůsobil jako romské dítě. Všichni mě brali a měli rádi, hlavně paní učitelky. Určitě mi to vadí, když slychávám, jak ostatní děti vypráví, že jim někdo nadává nebo je šikánuje. Nemělo by se to dít, protože jsme všichni stejní, jen se jedná o barvu pleti. Já, že jsem se s tím nesetkal natolik, abych měl názor, pokud bych se setkal, a měl se bránit či hájit svůj původ, tak bych zareagoval chladnou hlavou a snažil se vysvětlit, že jsme si všichni rovni. Vždy to tak bylo a zůstane.

A jak se k této otázce staviš dnes? Změnilo se něco, nebo je to „problém“, který je na stejném místě? Určitě bych to neřešil konfliktem, víme, že my Romové jsme velmi temperamentní, a tak i hodně výbušní. Je to sice nepřijemný vůči tomu dítěti či osobě, protože to má i další psychické následky, ale já za sebe bych se slušně vyjádřil a bránil se tímto způsobem. Snažit se zachovat chladnou hlavu a vždy být hravým Romem.

Uvádíš, že my Romové jsme hodně „temperamentní a výbušní“. Co to podle tebe znamená? A jak se u tebe projevuje tato vlastnost?

Výbušný – mnoho Romů nemá rádo, když se jim řekne „cikán“. Někteří se cítí, jako by jim někdo ublížil a snažil se je ponížit, tím, že to berou jako urážku na své etnikum. Špatný pohled, hned útočí, nadávky a jiné. Neumíme řešit konflikty s chladnou hlavou, ale jsme velmi horliví k takovýmto věcem a snažíme se to vyřešit dle sebe.

Temperament – máme co předávat, nabídnout, hudbu, tanec, jazyk, naši romskou kulturu, která je velmi temperamentní. Temperament u Roma či Romky záleží na působení ve společnosti.

Občas mi to taky ulítne, ale ve většině případů jsem ten, co se snaží zachovat klid a vyřešit to, než se ukázat za nevhodný vzor romské komunity. Se svým temperamentem se snažím vystupovat společensky, zaujmout lidi, seznámit se a popovídat si. Snažím se spojit lidi, jak majoritní tak menšinovou společnost. Jsem pro většinu lidí v romské i neromské společnosti vzorem, jak dětem tak i dospělým.

Věnuješ se několika aktivitám, baví tě vaření, pečení, tančíš. Jsou to obory, kde kreativita je na prvním místě. Kdo tě inspiroval v těchto oborech? A jak se to dá všechno skloubit?

Nemohu říct, že by mě inspiroval někdo z mé blízkosti, nějak jsem se v tom viděl. Jako malé dítě jsem pekl bábovku a od té doby jsem si říkal, že bych byl cukrářem. Aby to nebylo málo, tak jsem po vyučení a 8měsíční praxi odešel ze zaměstnání, a šel opět studovat na kuchaře. No, je to vše náročné, ale říkám, když člověk chce něčeho dosáhnout, musí si splnit svůj sen. Snažím se veškerou práci či koničky dělat naplno. To vše mě baví a mám velkou radost.

Pracuješ jako číšník a barman v kavárně v Pardubicích. Jak ses k této práci dostal a jak se ti v práci líbí?

Úplně náhodou, když jsem měl schůzku s finančním makléřem. Já

tam zavítal čistou náhodou a na zadní straně nápojového lístku byl napsán inzerát, že shání číšníka a já druhý den zavola. Jsem tam do dnešního dne.

Jakou kávu piješ nejraději? A jaký dezert?

Miluji cappuccino a čokoládový dort, jako dezert miluji hlavně čokoládu.

Vraťme se spolu ke tvé práci, co by pekař a cukrář. Jak náročný je tento obor? Pečeš doma nebo máš i zakázky? Kde si můžou čtenáři všimnout tvé práce?

No, mohu říci, že gastro obory jsou náročné. Jak fyzicky, tak psychicky. Pro svůj zvolený obor, ve kterém se chceš uplatnit na trhu práce, je velmi důležitá hlavně kreativita. Cukrář musí zapnout své chuťové buňky, svoji mysl, ale hlavně, a co je důležité mít, je pestrost a fantazii na zdobení či dohotovení cukrářských výrobků. Doma moc nepeču, i když bych rád, ale mám tolik aktivit, práce, kde bohužel doma už nemám možnost, což je i škoda, protože cukrář je krásné povolání.

Přiředeš mi, že jsi cílevědomý, pracovitý zdravý muž. Víš, co od života chceš a jdeš si za tím. Co bys poradil teenagerům, kteří neví, co se sebou a u něčeho dlouho nevydrží? Určit si svůj směr, vybrat si správnou cestu. Poslouchat, nebo-li naslouchat svým rodičům, oni jsou tím prvním bodem, jak říkám já, přípravou na život. Věřit si, nevzdát se, nebát se. Toto jsou moje tři body, dle kterých se řídím. Ať si splní svůj sen a cíl.

Jaké jsou tvoje životní hodnoty? Hodnoty, dovolím si citovat pár slov: „Když budeš úspěšným, slušně vychovaným, vzdělaným a vše, aby sis splnil ve svém životě, budu ráda, hlavně abych viděla, že se dokážeš o sebe postarat, jsi zabezpečený, a to bych si přála, aby ty jako můj vnuk jsi byl takovým.“ Toto jsou

mé hodnoty, která mi říkála moje babička.

Kromě cukrářských a kuchařských dovedností se zajímáš i o tanec. Od kolika let se tanci věnuješ, kdo tě k tanci přivedl a jaké s ním máš zkušenosti?

Tanec není můj koníček, je to součástí mého života. Už jako malý jsem tančil, moc dobrým tanečníkem jsem nebyl, nevěděl jsem, co je rytmus. Chtěl jsem umět tancovat a jako na lusknutí se moje přání splnilo, i když to vypadá, že to není reálné, ale věřte, že to je pravda. K tanci mě vedla má teta Maruška Horváthová a můj strejda Jaroslav Petík, který byl skvělým tanečníkem. Být úspěšným tanečníkem bylo mým přáním. Zkušenosti mám velké, tanec vnímám hudbou, která hraje, žádné taneční školy jsem neměl. Od svých 13 let jsem trénoval se svojí rodinou, kdy jsme se chtěli zúčastňovat kulturních akcí.

Jestli se nepletu, někde jsi zmínil, že se věnuješ tanci ve stylu čardáš. Kde podle tebe pramení tento druh tance a jaké má charakteristické prvky?

Tančím vše, jak romské, latinsko-americké, moderní. Mým srdcem jsou romské tance, čardáš. Romské tance mají bohatou tradici, jsou plné vášně, energie a temperamentu. Tancem a pohybem člověk ukazuje své emoce.

Co tě na tanci baví nejvíc, pohyb nebo prožitky, který je s tím spojen?

Samozřejmě pohyb, ale především prožitek, který mě naplňuje.

Tvá zkušenost v tanci pramení z rodinného prostředí, tak jako u většiny lektorů romského tance. Tanci se ale nevěnuješ tak, že by tě tato práce živila. Kde tanec vyučuješ a jaká je tvá klientela?

Tanec miluji celým svým srdcem, je to život. Není to práce, aby mě to živilo, ale bohatství, co mě dělá šťastným a tím, kdo jsem. Tanec je

koníček a zároveň je součástí mého života.

Vedu taneční soubory, Praha, Hradec Králové, Pardubice, Vysoké Mýto, věnuji se romským dětem.

Být tanečníkem, tančit na jevišti, věnovat se tanci jako zájmové aktivitě a být lektorem tance je zásadní rozdíl. Vše je o zkušenostech a vzdělání, zodpovědnosti, přístupu k sobě samému, metodice... Za koho se ty považuješ v této oblasti?

Necítím důležitost se považovat za někoho ani v jedné z těchto oblastí. Vše dělám s láskou k tanci, pohybu a prožitku. K tomu mi pomáhá můj romský temperament a okolí mých příznivců.

Píšeš, že tancem člověk ukazuje své emoce. Jaké emoce má podle tebe romský tanec?

Romský tanec je velmi krásný, prožití pocitů, lásky, radosti, smutku, který dodá sílu, vyjádření pocitů, romský tanec má „čaro“ – kouzla. Ten, kdo rozumí tanci, tak ví, o čem píšu. Děkuji pánu Bohu, že mám dar v nohách a můžu tančit. Věnovat se tanci, být úspěšným tanečníkem, lektorem, tím jsem jako dítě chtěl být.

Jaké máš příznivce v tanci?

Mnoho lidí, ať to jsou Romové nebo neromové. Mám velkou sledovanost na sociálních sítích.

Jak si dokážou užívat taneční aktivity dnešní teenageri?

Dnešní doba se mění a mnoho dětí už nevnímá svoje romství. Vytrácí se vztah k romským tradicím, kultuře, jazyku. Což je smutné, proto se snažím s dětmi a mladými lidmi pracovat, aby si zachovali své romství, svůj původ.

Co bys chtěl popřát našim čtenářům, máš pro ně nějaký vzkaz?

Věřte si a nikdy se nevzdávejte svého sna a cíle. Já i vy si můžeme splnit svůj sen.

*rozhovor vedla Veronika Kačová
foto: archiv Nikolase Petíka*

Čhíbaľi sar mol...

Sar phuruvav, furt avav pr'oda, sar amen o gadže kamen. Phenav tumenge, sar ginavas odava, sar e čhíbaľi Quittová Brnatar vakerelas pal o Roma, našfik aňi phurdavas. So phenel pal o Roma khatar Brnos, avka the pr'amende lakere lava džan, bo savore sam Roma jekhetane, so sam pro Čechi. Adaj dživas, adaj ulifam, adaj sam khere. Imar adaj pro Čechi sam perdal o šel berša, the furt hin o rasizmus, e diskriminacija k'amende. Me naachaľuvav, sar šaj o gadžo phenel, hoj adaj nane o rasizmus, kana o gadže phenen so jekhgoreder pr'amende. Sar avla e demokracija, sako šaj vakerel, sar kamel, bo hin slobodno lav. O bare raja pr'amende čhidkeren so jekhdžungaleder lava, hoj nasam rendešne. Sar pr'amende vakerelas namištes e čhíbaľi, avka the o raja andal e vlada pr'amende čhidkeren „mel“, kaj pes te pačinel le gadženge. Ale sar aven o volbi, akor le Romanca o gadže šakar vakeren, kaj lenge o Roma te den lav, bo the amare lava pes ginen!

Nadžal mange andro šero, sar šaj avka phenelas, „mištes, hoj imar amen lendar zbavindam!“ Zbavinas amen ajse vecendar, so imar nane lače, the purane, ale amen sam Manuša! So avka joj vakerel, sar bari andre vlada, avka joj amenge sikhada, sar amen le Romen jon nakamen! Sar nakamen amen paš peste! The avka duminen the buter raja. Me kamavas te džanel, sar odija Lucija Fukovo pes likerel maškar lende. Či la šunen, kana vareso kamel preku te kerel. Me duminav, hoj na! Jon o gadže hine buter, the maškar peste jon keren, so jon kamen, la romaňa raňa našunen! Te maškar o raja sas buter Roma, talam vareso kerenas, ale joj korkori nakerela nič. Hin la igen phari bufi!

E čhíbaľi mek phenelas, hoj e fajta, so avla te bešel odoj Brnate, hoj lengere čhavore naphiren andre zakladno škola, ale andro zvlaštno, ipen o učitelki lošanen, the o daja le dadenca, hoj lengere čhavore naphirena le romane čhavorenda andre škola. Odava man mrzinel, sostar hin feder o parne čhavore le romanendar? Nišostar! Savore hine jekhmodošne.

Dživas andre phuv, kaj e majorita peske duminel, hoj hin feder sar amen. Nane čačo! Amen sam aver, hin maškar amende bare zviki, romaňi daj hiňi aver sar e gadžikaňi. Amen o Roma maškar amende šoha namušinas te vičinel la dake, hoj džas ke late. Amen džas, the imar hin savoro mištes, lošanas ke peste, keras te chal, te pijel, the savoro hin finom, bo amen pes kamias. Ale ko gadže lengere čhavore mušinen te vičinel, hoj džan ke late. Me jekhvar dikhlo miri suseda, sar avla ke late lakeri čhaj le čhavorenda, the e gadži pre late vičinkerelas, hoj soske lake navičinda, hoj džal ke late. „Me tuha napočinavas, dža khere the av avresar,“ avka lake phen-da, lakri čhaj pes visaliľa, the geľa khere. K'amende odava šoha nasas aňi naavela, amen sam aver sar o gadže.

Abo kana rakli študinel, avka so kerel, kaj la te avel love pre uči škola? Kerel ľubňa, kaj te kerel love pre škola! Mušinel avri te študinel, the palek latar avela bari raňi, talam e čhíbaľi, abo poslankaňa. Ajse čechike rakľa hine buter, andre televizija odava pal peste vakerenas, bo mušinen avri te študinel, naladžan pes, nane len nišavi laďž!

Mek buter šaj pisindomas, erđavipen, so pre lende džanav, ale nakamav te avel bibachtali sar jon.

Hin mange igen somorutno olestar, sar pr'amende o politiki vakeren, sar palek šaj paťan amare terne manuša lenge? Sar šaj avel paťiv ko sikhaviben, kana o raja avkakes vakeren? Savoro ruminen lengere lavenca.

Pr'amende dikhen čak nalačo, hoj o romane čhave keren čak erđavipen, ale so keren lengere čhave? Me čak ajci phenav, e daj le dadeha keren bufi rajkaňi, pro čhave len nane časos, the jon peske keren, so čak kamen. Lengere čhave kiden o drogi, cali Praha hiňi le drogenca. Keci čhave imar murdarde la da, le dades, the la phura da, the le čhavoren ciknen, ale nasam oda amen o Roma, hine odava o gadže!

Odija čhíbaľi, kampolas lake te duminel pre peste! Na hoj pes premanģla, amen lake paťaha, na, odava pes sikhada, sar amen likerel...

Irena Eliášová

Quo vadis, Slovensko?

Jakým směrem se Slovensko ubírá? Západ, východ, nebo prosadí rovnocennost namísto geopolitické využitelnosti, pro kterou se o něj přetahuje Západ s Východem? Východní totalitě odcinkalo klíči v roce 1989 a zvolilo si demokracii. Tak proč se dnes zase ocitáme v situaci, kdy jsme nuceni k opětovné volbě? Kam nakonec definitivně Slovensko otočí kurz ideologického směru? Jednoznačná odpověď momentálně asi neexistuje.

Poslední šance pro skutečnou demokracii

I když mnozí politici a aktivisté už nyní tvrdí, že Slovensko otevírá náruč Rusku, není to Slovensko, ale Ficova vláda. Slovensko si zažilo totalitu SSSR i demokracii USA. Má s čím srovnávat a rozhodovat se. Nemyslím si, že bychom si my, Slováci, opravdu vybrali opět železnou oponu a vzdali se svobody. „Navždy se Sovětským svazem“ snad ve skutečnosti už nikdo nechce skandovat. Ale nechce skandovat ani hesla jiné velmoci. Tedy alespoň doufám. Mělo by si zachovat svoji svrchovanost, vlastní názor a postavení rovnocenného partnera. Ne přísluhovače a páteho kola u vozu, který se řítí opačným směrem, než si Slovensko po roce 1989 myslelo, že vyrazilo. I proto nyní s hrůzou sledujeme, jak na Slovensku kraluje autokratická moc Ficovy garnitury. Ale kdo za to může? Kdo mu vlastně dal opět takovou šanci? Kdyby se občan necítil zrazen, Fico by neměl šanci. Musíme se podívat pravdě do očí a přiznat si, že tu už čtyři roky není něco v pořádku. A nejen na Slovensku, ale v celé EU a v některých zemích mimo ni.

Nové „pokovidové“ formování Slovenska bude dlouhodobý proces. Nebo tak rychlý, že se nestihneme ani vzpamatovat. Slovenský občan, stejně jako v jiných zemích EU, byl, ať už to chceme slyšet nebo ne, zahrán do kouta zoufalství. Důkazem jsou občanské protesty v celé EU. Kdyby bylo všechno v pořádku, lidé by se nebouřili. A k tomu, aby byl občan nespokojen s tím, jaká politika se proti němu poslední roky vede, nemusí ruská propaganda hnout ani prstem. Vlády a nastolená filozofie politiky EU to dokáží velmi slušně i samy. Doufejme, že Slovensko orientované na západ zůstane ještě hodnou chvíli, aby dostala skutečná demokracie ještě poslední šanci.

Pokud se politika EU nevrátí na úroveň respektu vůči svrchovanosti svých členů a odlišnosti jejich potřeb i požadavků, nevyhnutelně půjde Slovensko, ale i jiné země, směrem, k němuž byly donuceny počínaje rokem 2019. „Kovidismem“ a jeho nátlakovou politikou – dehonestací, potlačováním práv a svobod a do obrovské míry i agresivní cenzurou. Nebo pojďme ještě hlouběji do historie. Tedy začneme rokem 2014, převratem na Ukrajině. Tam se začal psát osud i směřování celé Evropy.

Slováci se domnívají, že jsou pře-

kážkou cizích zájmů

Budoucí směřování Slovenska nemusí být ani tak o politice jako takové. Podle diskusí občanů na sociálních sítích jde spíše o snahu obnovit hodnoty a principy. Občané vnímají současnou dobu jako chaos hodnot a principů ohrožující skutečnou demokracii, a to jak ze strany Ruska, tak i samotných USA. Na každé straně vnímají extrém. Odmítají být prostředkem boje o moc.

Ti, kdo tvrdí, že hájí demokracii, ji paradoxně ničí politikou ponižování a zesměšňování občanů a naprostou ignorací. Je nepochopitelné, že v dnešní době špičkových komunikačních technik, kdy se tak usilovně snažíme o úctu a objektivitu, o pochopení motivací a potřeb druhého, o důstojnost všech stran, protože cílem je dospět k řešení, které je přijatelné pro všechny zúčastněné, se zde ze strany politiků a společensky významných osobností setkáváme pouze s urážkami a dehonestací. Napětí na obou stranách dospělo k absolutní neschopnosti diskutovat s respektem. Jiný názor, a už je občan dezolát, lůza. Jen ne občan s právem na názor. Není to příliš agresivní komunikace, která do demokratického systému nepatří? Říká se tomu cenzura. Co tedy po tom všem od občana očekávali? Je jasné, že občan ve svém zoufalství uvěří i populistům. Přestože občan ví, že Fico není pro Slovensko správnou cestou, volil jeho program. Ale ne návrat k totalitě. A proč? Protože slíbil, že občan už nikdo nebude dehonestovat a že prioritou jeho vlády bude Slovensko. Jeho potreby i hodnoty a spravedlnost. Snad nikdo opravdu nečekal, že Fico splní to, co slíbil. Ale přišel občanům Slovenska jako nejvhodnější prozatímní řešení. Takové „menší zlo“. Šance na chvíli se nadechnout a uvolnit zpod tlaku evropské politiky, která ho nečekaná šokovala a srazila téměř na dno jeho sil. Nemluvíme o voliči, kterému dosavadní politika a chování k občanovi naprosto vyhovovala. Protože ten ve volbách nerozhodl. Necítil nepravost. Naopak se všim souhlasí. A má k tomu své důvody a motivaci. Od voliče, který ve volbách rozhodl, se dá očekávat, že se za krátký čas rozhlédne a poté rozhodne, kterým směrem tedy vykročí. Zdálo by se, že o osudu Slovenska rozhodne Ficova vláda, ale pokaždé je to občan, kdo nakonec drží prim.

Výsledek tedy neukázal, že by slovenský občan chtěl Ficovu vládu a jeho politiku. Konečnicou jí v demokratických volbách v roce 2020 za potlesku svrhli. Slováci už zkrátka odmítají nátlakovou politiku, která ignoruje jejich vůli, potreby a důstojnost. Ale jak se občan rozhodne, o tom rozhoduje právě nátlak, pod kterým si je různých ideologií drží. Dosavadní vlády a politika vedená proti občanům u Slováků vyvolala přesvědčení, že nejsou prioritou, ale překážkou jiných zájmů. Abychom pochopili výsledek voleb, musíme si uvědomit, že tento občan nabyt přesvědčení, že jeho stát mu

někdo unesl. Ztratil nad ním totiž kontrolu a vedení.

Extrém nátlakové politiky, dehonestace občanů a silná polarizace „buď s námi, nebo proti nám“ téměř zlikvidoval i zdravý střet politické orientace občanů. Čili občana, který nevolá fanaticky po Západu či Východu, ale myslí především na suverenitu a hodnoty Slováků. Proto prosazuje kompromisy se zachováním demokratických principů a hodnot. Občan chce být rovnocenným partnerem, nikoliv nástrojem té či oné moci. Nyní však i tento zdravý střet, který zaručoval rovnováhu, přešel do opozice. Musel si tedy striktně vybrat jednu nebo druhou stranu. A protože občan je přesvědčen, že od roku 2019 dostával od demokracie jednu podpásovku za druhou, hledá zoufale ochranu.

Pomůže více přímé demokracie?

A právě ve Ficově politice, který kritizuje jak evropskou politiku, tak tu americkou, protože není mezi nimi rozdílu. Politika EU převzala, řekněme si to tak, jak to je, americký model, a ten, podle občanů, chce v EU nekompromisně prosadit. A na volání po kompromisu dostává nesouhlasící občan spršku ponižení. Ale občanem státu, je především přece občan. Současná politická situace nejen na Slovensku, ale i v celé EU, je výsledkem právě tohoto nátlaku. Takže kam bude směřovat Slovensko, rozhodne to, zda tento nátlak skončí a vrátíme se ke skutečné demokracii respektující hodnoty občana jednotlivých evropských států. Je krutým paradoxem, že právě forma boje za ochranu demokracie její přetrvání ohrozila. Ale proč vůbec musela EU přijít s bojem za zachování demokracie, když až do roku 2019 občan EU na svržení demokratického systému ani nepomyslel?

Protože politika EU, příznejme si to, cílí na centralizaci moci formou příkazů a zákazů, kterým se občané členských států musí podřídit. A to až do takové míry, že nemalá část obyvatel Evropy je proto ochotna vzdát se současné podoby demokracie, ve které vidí „trojského koně“ jiné formy totalitního režimu.

Namísto ponižování a výsměchu by možná bylo na čase se seriózně občana zeptat, jak to tedy chce řešit on. Uplatnit více přímé občanské demokracie. Dát mu respektující prostor vyjádřit jeho vůli a názor, jak si představuje své postavení a práva jako členu EU. Protože EU sama o sobě důležitým spolkem je. Ale jaksi se to vymklo, podle občanů, kontrole moci. Extrém na jedné straně pokaždé zaručeně vyvolá extrém na straně druhé. Takže něco se zde zjevně pokazilo, létáme-li téměř ve všech důležitých otázkách občanského života z extrému do extrému a začínáme bez legrace řešit, zda je planeta Země opravdu kulatá. Pravda, svoboda, respekt a důstojnost, to je to, proč jsme v roce 1989 cinkali klíči. A kde není respekt a důstojnost, tam to k dobrému

mu konci nespěje. Doufejme, že se nevdáme demokracie definitivně jen proto, že ji někdo pravděpodobně zneužil. Právě proto za ni musíme zabojovat.

Zatím rozhoduje občan

Politice zkrátka nelze věřit. Volíme pouze menší zlo. Proto se naskytá otázka, zda není na čase, aby Slovensko, stejně jako zbytek Evropy, přestalo neustále létat jako pingpongový míček mezi USA a Ruskem.

Opravdu si neuvědomujeme vlastní hrdost a důležitost rovnocenného státu a společenství? A musíme vůbec patřit pouze pod západní či východní ideologii? Co kdybychom si vytyčili společné hodnotové principy, ale nepodléhali tomu či onomu režimu jako jeho součást a vlastnictví.

Nebo jsme uvízli v mantinelech režimů a totalit tak beznadějně, že už v moc postavení našeho státu či unijního společenství směrem ven nevěříme? Nebo si to už dokonce ani nedovedeme představit? Nemyslím si, že jsme tak malí a bezvýznamní. Moc celku určuje jeho obsah.

Podle sociálních sítí mají občané pocit, že se rok 1989 opakuje. Opět si musí vybrat. Chtějí skutečnou svobodu a respekt. Klid, mír a nudu všedních dnů. Ale také mají obavu, že se ho už od Západu ale ani do Východu nedočkájí. Právě naopak. Ptáme-li se, kam směřuje Slovensko, ptejte se občanů, ne toho, kdo mu momentálně vládne. Neboť občan se, alespoň zatím, stále může rozhodnout, jak chce žít a ve kterém společenském zřízení. A ať se rozhodne jakkoli, v demokracii bychom jeho volbu měli respektovat. I když volba většiny není volba všech a bohužel nemusí být vždy šťastná. Aby byla, musí se někdo o to snažit a hlas občana si zasloužit.

Slovákům je prý jedno, kdo jim vládne. Komu by se to hodilo?

Následující citace je příkladem toho, jak někteří obhajují demokracii dehonestací. Opravdu nejlepší způsob, jak říct občanovi, že je vážený a důležitý. Na okraj zmíním jako příklad ještě polemiku o právu

veta některých členských států. Již samotná myšlenka návrhu, jestli si ho některý z členů společenství ponechá nebo ne, znamená, že je jen pátým kolem na voze. Ano, může být důvodem obava, jak zahlasuje. Ale to je demokratické právo členů. Pokud by neměl mít právo souhlasit či nesouhlasit s některým z návrhů, jaká je pak jeho role v EU? Vypovídá to hodně o demokracii a o respektu i postavení jednotlivých členských států. Stát, který se vzdá práva veta, zradí svoje občany. Ale snad nejsme ovce. Tedy alespoň v to nepřestávám doufat.

„Osobně bych chtěla tvrzení pana Šimečky, že je slovenský národ zbabělý, podpořit, a to na jednom konkrétním příkladu. Po vypuknutí ruské invaze na Ukrajinu se 40 000 slovenských mužů přihlásilo, že odmítají povinnou vojenskou službu. Zaprvé po nich povinnou vojenskou službu nikdo nechtěl, a zadruhé je to číslo dvojnásobné, než je počet lidí v armádě Slovenské republiky. Aktivní zálohy se na Slovensku momentálně pohybují na čísle 160. Takže Slováci jsou v tomto opravdu zbabělci. Nešli by bojovat za Slovensko, a už vůbec ne proti Rusku. Má to i své historické konotace – Slovensko bylo tisíc let součástí Uherska. Není tak u nich vůbec vybudovaná národní identita. A souvisí to s tím, co jsem říkala. Jednak je to historická konotace, že Slovensku chybí národní identita, takže je jim jedno, co se tam děje a kdo jim vládne.“

Takto se o Slovácích vyjádřila ředitelka Centra pro informovanou společnost, Andrea Michalcová letos v únoru pro podcast iRozhlasu. Reagovala tak na trestní oznámení za hanobení národa, které podal Fico na Milana Šimečku. Ten v diskusi o Slovácích řekl, že jsou zbabělci. Milan Šimečka je otcem Michala Šimečky, předsedy strany Progresivní Slovensko.

Vyjádření takového typu je právě to, co donutilo slovenského voliče volit Fica. Dehonestace a výsměch. Jen se divím, proč liberálové a progresivci považují Slováky za zbabělce, ale přesto jim chtějí vládnout.

Není přesně takový postoj vůči občanům důvodem, proč přestávají důvěřovat demokracii? Kdo tedy skutečně ohrožuje demokracii, a tím i naši budoucnost jako svobodné země? Kdo tedy skutečně nutí Slováky, aby se obrátili k Ficovi, který si to míří na Východ? Neboť pokud Slovák v západní demokracii považují za zbabělce a hloupého Honzu, kterému je údajně jedno, kdo mu vládne a nemá ani národní citění, neboť nezná svou identitu, co by tam pak dělal... Ale právě proto, že Slovák svou identitu má a není mu tedy vůbec jedno, kdo mu vládne, tady máme tuto závažnou politicko-občanskou situaci.

Co když se demokracie a členství v EU i přesto Slovensko vzdát nechce? Neboť svoboda a právo jsou jeho prioritou. Možná jen chce, aby se vše vrátilo do bodu, kdy EU měla původně úplně jiné cíle, které jsme vzali za své, a proto jsme do ní i vstoupili. Protože jsme chtěli...

A o nás Romech ani nemluvě. Pro nás vstup do EU byla otázka života a smrti naší identity, budování rovných šancí ve všech oblastech života a zejména ochrana a podpora našich lidských práv. Pro některého romského voliče, který je v jednom či druhém ze soupeřících táborů, je tato situace patová. Vystoupí z EU, a co s ním bude jako s Romem? Zůstane v EU, a co s ním bude jako s občanem? Zkusme vidět situaci z tohoto pohledu. Neboť i k této volbě může velmi reálně dojít. Proto si zkrátka všechny členské státy musí sednout ke stolu jako rovnocenní partneři a diskutovat směrování EU tak, aby z ní nikdo vystoupit nemusel. EU totiž není politickým a obchodním „písečkem“ pro zájmy politiků, ale pro zájmy a potřeby občanů, kteří si volili nejen své vlády, ale i zástupce do EU. Jenže poslanci evropského parlamentu, ale i ti vládní, si jdou pro své osobní politicko-ideologické zájmy. Na to mandát voliče nedostali. Jak si to vůbec mohou dovolit! I to je pro směřování Slovenska důležité. Ať na to nezapomínají ani kandidáti, kteří se o mandát europoslance budou ucházet už brzy. **Mária Hušová**

Starostka jako víno...

Čím jsem starší, tím více zjišťuji, jak nás mají Češi rádi. Řeknu vám, že jsem se nemohla ani nadechnout, když jsem četla o starostce a poslankyni Quittové, jak hovořila o nás Romech. Pokud takto mluví o Romech z Brna, tak se to týká nás všech Romů, co jsme tu v Čechách doma! Tady jsme se narodili a žijeme už přes století, za tu dlouhou dobu stále je diskriminace a rasismus vůči nám. Jak někdo z bílých může tvrdit, že tu není rasismus, když veřejně politici o nás takto hovoří a s námi jednájí. Za demokracie už mnoho takových hovoří otevřeně, jako ta chytrá Quittová, jelikož je svoboda slova. Toho velmi rádi politici, kteří jsou na vyšších místech, využívají a jedou proti nám „pecky“, aby se to líbilo bílým. Ovšem jakmile jsou volby, ztichnou a na oko se věnují Romům, protože i naše hlasy se jim hodí!

Nechápu, jak se mohla takto vyjádřit, „konečně jsme se jich zbavili“. Pokud vím, zbavujeme se starých a nepotřebných věcí, ale MY jsme lidi! Takto se nás chtějí zbavovat a já si myslím, že ona nám Romům dala vědět, jak nás nesnáší, nenávidí a jak nás tady vedle sebe nechtějí! Poslankyně nám vlastně ukázala svou řečí, jak se poslanci o nás baví a jak by nás neradi viděli! Já bych chtěla vědět, jak se mezi nimi cítí Lucie Fuková, jestli návrh, který ona podá, se řeší. Já si myslím, že určitě ne! Ostatní nad tím mávnou rukou, pro ně to není důležité, nápad od Romky... Ta její práce musí být hodně těžká a náročná. Pokud by tam mezi nimi bylo více romských politiků, snad by se něco dalo dokázat.

Starostka také hovořila o té rodině, co se nastěhovala, že jejich děti nechodí do základní, ale do pomocné školy. To si oddechli učitelky a rodiče těch dětí na základní škole, že nebudou jejich děti s romskými žáky! To mě moc mrzí, o co jsou lepší bílí od romských? Já myslím, že jsou stejní.

Žijeme v zemi, kde jsou lidi z majority přesvědčeni, že oni jsou jiní, lepší. Není to pravda, já znám osobně několik rodin českých, které se nám Romům nemohou ani rovnat. Je mezi námi hodně rozdílů, romská matka má jiné city ke svým dětem, k rodině. Jedna česká rodina bydlí v sousedství a vidím, jak oni mezi sebou žijí, řeknu vám, nikdy bych tak nedokázala žít se svojí rodinou, je to hnus! Dcera jde ke své matce na návštěvu a musí se objednat, aby ta matka věděla, že přijde dcera a musí se jí věnovat. Kolikrát se stalo, že dcera přijela a její matka ji nepustila k sobě do bytu, protože měla návštěvu! To by romská matka nikdy neudělala. My se nemusíme hlásit, my jdeme přímo k rodině a je vše v pořádku! Máme jiné zvyky, než mají oni, a to jsem napsala jenom málo rozdílů, je toho více.

Nebo když česká dívka studuje, dělá vysokou, tak si vydělává penízky různě, například prodává se nebo dělá striptýz a vůbec se za to nestydí. Dělá to pro peníze, aby vystudovala a potom z ní bude velká paní, třeba starostka nebo poslankyně. Takových českých holek je mnoho, přímo v televizi o tom hovoří, jak vystudovala, ale to není hanba, vystudovat za každou cenu!

Je toho ještě mnoho, co bych psala, ale nedá mi to, nechci být zlá, nechci se podobat těm, co rozhodují o lidech!

Je mi náramně smutno, jak se o Romech mluví, jako bychom nebyli lidé. Štve mě to, jak potom ta romská mládež má mít důvěru k majoritě, ke vzdělání. Oni ti politici to všechno kazí svými projevy, svými slovy!

Vidí na nás jen to špatné, romská mládež je špatná, a jaká je česká mládež? Hrůza, děs, celá Praha fetuje, taková česká rodina, kde je otec zaměstnan na vyšším místě a matka také, tak určitě nemají čas na svoje děti, to je jasné, a děti si dělají, co jen chtějí. Většinou berou drogy děti z „lepší“ rodin, protože rodiče na ně nemají tolik času! Kolik je vražd v naší zemi? Hodně! Zdrogovaný zabije vlastní rodiče, babičku nebo malé děti, a nejsou to Romové, jsou to děti z českých rodin.

Bylo by dobré, kdyby se starostka z Brna zamyslela taky nad sebou! To, že se omluvila, tím nás neoklamala, nyní víme, jak nás bere...

Irena Eliášová

Dokud budeme házet Romy do jednoho pytle, žádná strategie nepomůže

Dokončení ze str. 1

je zlepšit podmínky a postavení Romů v české společnosti. Součástí této strategie je snaha o eliminaci diskriminace a podpora skutečné integrace Romů na všech úrovních společenského života. Vláda taktéž před nedávnem přijala definici anticiganismu. Definuje diskriminační chování vůči Romům v různých oblastech jejich života, jak diskriminaci předcházet i se jí bránit. Právě diskriminace a anticiganismus, či pausalizace, jsou příčinou mnoha těžko řešitelných problémů, například na

trhu práce, ve školství, zdravotnictví a v některých případech i v justici samotné. Otázkou je, zda všechny strategie a definice zůstanou jen na papíře, který snese všechno, nebo zda se v praxi dočkáme výsledků, které by mohly zlepšit nejen život Romů, ale i celé společnosti.

Samozřejmě, že jak na straně Romů tak na straně neromů jsou lidé, kteří se dopouštějí trestných činů, nebo svým chováním porušují některá pravidla občanského života a soužití. Pokaždé se ale jedná o chování jednotlivce. Je to jednotlivec, kdo by za své chování měl nést odpovědnost.

Musíme si ale také uvědomit, že na každé straně jsou také lidé, kteří se snaží a jsou přínosem nejen své komunitě, ale i celé společnosti. Že na každé straně jsou lidé, kteří překonávají překážky a nechtějí nic jiného, než klid a prostor pro vlastní seberealizaci, respekt a přijetí. Zkrátka, aby byli rovnoprávními a rovnocennými občany, které společnost nevnímá jen na základě jejich národnosti a barvy pleti, ale také na základě toho, jakým člověkem jsou. I Romové mají totiž svou lidskou důstojnost.

Proto bychom, a zejména politi-

ci a veřejně činné osoby, neměli zapomínat, že nemůžeme soudit celou komunitu, národnost nebo etnikum za vinu jednotlivce. Stejný přístup proto musí společnost uplatňovat i v případě Romů.

V opačném případě se nedivme, že Romy nepřijmou například do práce a zůstávají v síti sociálního systému. Že romského žáka nepřijmou na dobrou školu a končí ve speciálce, čímž končí i jeho šance na kvalitnější život a začíná problém pro společnost. A tak musí vlády dokola vypracovávat jednu strategii začlenění za druhou. Pokud rom-

skou rodinu nechtějí za souseda, protože Romové jsou podle veřejného mínění všichni problémoví, pak nám nepomůže žádná strategie integrace. Všechno to má na svědomí právě demonizace Romů za chyby a kriminalitu jednotlivce. V případě zbytku populace však tato generalizace neexistuje. Proč? Pravděpodobně proto, že je naprosto nepřijatelná. Jak by celá společnost mohla pykat za jednoho problémového občana? Na to zde máme přece právní systém a soudy. Tak proč je to v případě Romů běžné a možné?

Mária Hušová

Výstava Českoslovenští letci v RAF – Nebeští jezdci

KDE:

Hodonín u Kunštátu,
Památník holocaustu
Romů a Sintů
na Moravě

TRVÁNÍ VÝSTAVY:

3|4 – 31|10 2024

Vstup zdarma

Věděli jste, že jeden z nich létal bez nohy? Že se důstojnický sluha stal velitelem britské perutě? Výstava mapuje období od počátku výcviku budoucích příslušníků RAF, přes jejich nebezpečné útoky do odboje i boje za svobodu v letectvech několika zemí.

Dílo 310. peruti RAF před letounem Hawker Hurricane Mk I na letišti v Duxfordu (7. 9. 1940).
Zdroj: Sbírky Imperial War Museums, Foto: Stanley Arthur Devon

Hodonín u Kunštátu, Památník
holocaustu Romů a Sintů na Moravě,
Hodonín 76, 679 75 Hodonín

rommuz.cz

ŠPANĚLSKO ROMSKÝ VEČER

PÁTEK 31. 5. 2024 17.00 HOD.

VERONIKA KAČO & ADAN SANCHEZ

PROSTRANSTVÍ U STARÉ ŠKOLY ŠTRAMBERK

- hudba
- tanec
- zvyky a tradice

VSTUPNÉ:

Dospělý 80 Kč

Senior 40 Kč

Dítě 20 Kč

Občerstvení zajištěno

V případě nepříznivého počasí se akce přesouvá do Kulturního domu

Ceník inzerce

celá strana 5 000 Kč (rozměr 26×40)

1/2 strany 3 500 Kč (rozměr 26×20 nebo 40×13)

1/4 strany 1 500 Kč (rozměr 13×20)

menší formát – 7 Kč/cm²

Sleva při opakované inzerci na druhé a další vydání 25%

žádosti o inzerci na: holomkova@srm.cz

Předplatné Romano hangos

příjmení, jméno:

název organizace:

adresa, PSČ:

e-mail: telefon:

počet objednaných výtisků:

způsob platby: hotově složenkou

bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol:

bankovním převodem na fakturu

vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Cejl 460/35, Brno 602 00. Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010 nebo pošlete e-mail s vašimi údaji na adresu holomkova@srm.cz

cena předplatného pro rok 2024 je 420 Kč

Romano suno 2024

Džanes romanes? Ta ma ladža! Khel avri!

Romano suno (Romský sen) je soutěž v romštině. Zúčastní se jí i ty! Je jedno, kterým romským nářečím mluvíš. Můžeš poslat svůj text do Pisinás romanes, video do Vakeras romanes anebo si v romštině zasoutěžit na živo v Džanas romanes.

Vyber si jedno z témat! Napiš o něm! Anebo o něm natoč video!

Nekfeder manuš, so les prindžardal / Nejzajímavější osoba, kterou jsi poznal(a)

So aveľa pal o meriben? / Co bude po smrti?

Sar dikhes pre kada, te pes kamen duj džuvľa abo duj murša? / Jak vnímáš to, že se milují dvě ženy nebo dva muži?

Te bi pale ulifomas, kamavas bi te aveľa... / Kdybych se znovu narodil(a), chtěl(a) bych být...

Pisin pal koda, so kames / Volné téma

PISINAS
v romštině
ROMANES

VAKERAS
v romštině
ROMANES

Chceš se utkat v romštině na živo? Džanas romanes je tu pro tebe!

Přihlaš se sám anebo ve dvojici (ze své rodiny, školy, neziskovky). Vítězí dvojice, která rychleji napoví a uhadne slova v romštině. Hrajeme nejdlíže on-line, finalisté se utkají v prosinci v Praze.

Informace pro účastníky

Texty a videa pošlete do Nové školy, o. p. s. do 30. června.

Do Džanas romanes se hláste do 31. října.

kontakt: marie.borkovcova@novaskolaops.cz; více na www.novaskolaops.cz

Projekt je realizován za finanční podpory Úřadu vlády České republiky. Výstupy projektu neprozetírně nález Úřad vlády České republiky a Úřad vlády České republiky neodpovídá za poskytnutí informací, ani za obsah těchto výstupů.

Obecně prospěšná společnost Nová škola je nezisková organizace, která od roku 1996 podporuje aktivní vzdělávání mentis, včetně či jinak sociálně či kulturně znevýhodněných dětí a mládeže.

SRNM

Adresa redakce

Romano hangos

a

Společenství Romů

na Moravě

Cejl 460/35,

Brno 602 00

tel.: 545 246 673

www.srm.cz

číslo účtu:

2300661977/2010

Jihomoravský kraj

MINISTERSTVO
KULTURY

B | R | N | O

Romano hangos / Romský hlas. Vychází s finanční podporou Ministerstva kultury, Jihomoravského kraje a Statutárního města Brna.

Vydává Společenství Romů na Moravě. Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod č. E 8154.

Redakce: Sabir Agalarov (šéfredaktor) romanohangos@gmail.com; Alica Heráková, Tomáš Ščuka. Grafická úprava a sazba: Radim Šašinka.

Adresa redakce: Cejl 460/35, 602 00 Brno, tel.: 545 246 673, e-mail: romanohangos@gmail.com, Elektronická verze: www.srm.cz.

IČO vydavatele: 44015178. Bankovní spojení: Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010. Tiskne: Samab press group, a.s, Cyrilská, Brno. Rozšiřuje: Kongrestakt Brno.